

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-264/23

Booking.com BV

a

Booking.com (Deutschland) GmbH

v.

25hours Hotel Company Berlin GmbH a další

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Rechtbank Amsterdam)

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 19. září 2024

„Řízení o předběžné otázce – Hospodářská soutěž – Článek 101 SFEU – Dohody mezi podniky – Smlouvy mezi on-line rezervační platformou a hoteliéry – Doložky o cenové paritě – Vedlejší omezení – Bloková výjimka – Vertikální dohody – Nařízení (EU) č. 330/2010 – Článek 3 odst. 1 – Vymezení relevantního trhu“

1. *Předběžné otázky – Přípustnost – Nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce a relevance položených otázek – Posouzení vnitrostátním soudem – Domněnka relevance položených otázek – Žaloba na náhradu škody způsobené porušeními pravidel hospodářské soutěže – Důkazní hodnota, kterou může uvedený vnitrostátní soud přiznat konečným rozhodnutím přijatým v jiném členském státě – Neexistence dopadu*
(Článek 267 SFEU; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104, čl. 9 odst. 2 a 3)

(viz body 33–40)

2. *Kartelové dohody – Narušení hospodářské soutěže – Vedlejší omezení – Pojem – Omezení nezbytné k uskutečnění hlavní transakce postrádající protisoutěžní povahu – Objektivní a přiměřená povaha – Posouzení objektivní povahy – Podmínky odlišné od podmínek vyžadovaných pro účely uplatnění výjimky*
(Článek 101 odst. 1 a 3 SFEU)

(viz body 51–53, 55–58, 65, 66)

3. *Kartelové dohody – Narušení hospodářské soutěže – Vedlejší omezení – Pojem – Omezení nezbytné k uskutečnění hlavní transakce postrádající protisoutěžní povahu – Objektivní a přiměřená povaha – Posouzení přiměřené povahy*
(Článek 101 odst. 1 a 3 SFEU)

(viz bod 54)

4. *Kartelové dohody – Narušení hospodářské soutěže – Vedlejší omezení – Pojem – Omezení nezbytné k uskutečnění hlavní transakce postrádající protisoutěžní povahu – Objektivní a přiměřená povaha – Doložky o cenové paritě, které jsou obsaženy ve smlouvách mezi on-line platformami na rezervaci hotelového ubytování a poskytovateli ubytování – Vyloučení*
(Článek 101 odst. 1 SFEU)

(viz body 59–64, 72–73, 75, výrok 1)

5. *Kartelové dohody – Zákaz – Bloková výjimka – Vertikální dohody – Nařízení č. 330/2010 – Podmínky – Relevantní trh – Vymezení – Kritéria – Zastupitelnost výrobků nebo služeb ze strany nabídky a ze strany poptávky – Zprostředkovatelské služby poskytované platformou na rezervaci hotelového ubytování v rámci transakcí uzavíraných mezi poskytovateli ubytovacích služeb a spotřebiteli – Konkrétní posouzení zastupitelnosti uvedených služeb – Rozhodující faktory – Zohlednění posouzení provedených vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž a vnitrostátními odvolacími soudy – Ověření, která přísluší vnitrostátnímu soudu*
(Článek 101 odst. 1 a 3 SFEU; nařízení Komise č. 330/2010, čl. 3 odst. 1)

(viz body 80, 82, 85–90, výrok 2)

Shrnutí

Soudní dvůr, kterému Rechtbank Amsterdam (Soud prvního stupně v Amsterdamu, Nizozemsko, dále jen „předkládající soud“) předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, poskytl nová upřesnění týkající se uplatnění zásady zákazu kartelových dohod, uvedené v čl. 101 odst. 1 SFEU, na doložky o cenové paritě, které používá společnost Booking.com, podobně jako jiné platformy na rezervaci hotelového ubytování, ve smlouvách uzavíraných s poskytovateli ubytování. V projednávané věci Soudní dvůr rozhodl, že takové doložky nelze kvalifikovat jako „vedlejší omezení“, na která jako taková se toto ustanovení nevztahuje a poté poskytl vodítka k definičním znakům relevantního výrobkového trhu pro účely uplatnění nařízení o výjimkách č. 330/2010¹.

Booking.com BV, společnost založená podle nizozemského práva, propojuje ubytovací zařízení se zákazníky prostřednictvím on-line platformy na rezervaci hotelového ubytování booking.com výměnou za platbu provize těmito zařízeními za každou rezervaci, která byla uskutečněna prostřednictvím této platformy a nebyla zrušena. Společnost Booking.com působí na německém trhu od roku 2006 za podpory své německé dceřiné společnosti Booking.com (Deutschland).

Do roku 2015 vkládala společnost Booking.com do všeobecných podmínek dohod s poskytovateli ubytování doložku o tzv. „široké paritě“, podle které tito poskytovatelé nemohli nabízet na vlastních prodejních kanálech nebo na jiných kanálech provozovaných třetími osobami, včetně konkurenčních platforem, pokoje za cenu nižší než nabízenou na internetových stránkách booking.com.

¹ – Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě (Úř. věst. 2010, L 102 s. 1).

V roce 2015 se společnost Booking.com ve vzájemné shodě s francouzským, italským a švédským orgánem pro hospodářskou soutěž zavázala, že vypustí tuto doložku o široké paritě a nahradí ji doložkou o tzv. „úzké paritě“, která zákaz uložený poskytovatelům ubytování nabízet pokoje za lepší cenu, než jsou ceny nabízené na jejich internetových stránkách booking.com, omezila na nabídky na jejich vlastních prodejních kanálech.

V rozhodnutí ze dne 22. prosince 2015, přijatém po konzultaci s Evropskou komisí, měl Bundeskartellamt (Spolkový úřad pro hospodářskou soutěž, Německo) nicméně za to, že taková doložka o úzké paritě je rovněž v rozporu se zákazem kartelových dohod v unijním a německém právu a nařídil tudíž společnosti Booking.com, aby ji přestala používat. Rozhodnutím ze dne 18. května 2021 Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), ke kterému Spolkový úřad pro hospodářskou soutěž podal kasační opravný prostředek, zrušil rozhodnutí Oberlandesgericht Düsseldorf (Vrchní zemský soud v Düsseldorfu, Německo) ze dne 4. června 2019, kterým bylo částečně vyhověno stížnosti podané společností Booking.com proti rozhodnutí tohoto úřadu. Rozhodl, aniž se obrátil na Soudní dvůr, že doložka o úzké paritě citelně omezuje hospodářskou soutěž na trhu on-line platformem na rezervaci hotelového ubytování, jakož i na trhu hotelového ubytování. Takovou doložku nebylo možné kvalifikovat jako „vedlejší omezení“, neboť nebylo prokázáno, že v případě její neexistence by byla ohrožena rentabilita společnosti Booking.com. Na tuto doložku se nemohla vztahovat ani výjimka podle nařízení č. 330/2010 ani jakákoli jiná výjimka ze zákazu kartelových dohod v unijním a německém právu.

Právě v tomto kontextu podala společnost Booking.com předkládajícímu soudu návrh znějící mimo jiné na určení, že doložky o paritě, které používá, neporušují článek 101 SFEU. 63 německých hotelových zařízení tak podalo vzájemnou žalobu, kterou se domáhala, aby tento soud určil, že společnost Booking.com porušila článek 101 SFEU a uložil jí náhradu škody způsobenou porušením článku 101 SFEU.

Předkládající soud si klade otázku, zda doložky o cenové paritě uplatňované on-line platformami na rezervaci hotelového ubytování musí být považovány za vedlejší omezení ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU. V případě, že by bylo třeba tuto kvalifikaci odmítnout, má předkládající soud za to, že pak vyvstává otázka, zda se na tyto doložky může vztahovat výjimka na základě nařízení č. 330/2010. To vede tento soud, aby položil Soudnímu dvoru otázku, jakým způsobem má být v projednávaném případě vymezen relevantní výrobní trh pro účely uplatnění tohoto nařízení.

Závěry Soudního dvora

Soudní dvůr v první řadě poskytl požadovaná upřesnění ohledně působnosti zákazu kartelových dohod uvedeného v čl. 101 odst. 1 SFEU. Jak v tomto ohledu vyplývá z ustálené judikatury, pokud se na transakci nebo určitou činnost nevztahuje zásada zákazu stanovená v čl. 101 odst. 1 SFEU, jelikož neovlivňuje hospodářskou soutěž nebo na ni má pozitivní účinek, nevztahuje se uvedená zásada zákazu ani na omezení obchodní samostatnosti jednoho nebo více účastníků této transakce, která se může jevit na první pohled jako protisoutěžní, je-li toto omezení ve vztahu k uvedené transakci vedlejší.

K tomu, aby mohlo být protisoutěžní omezení kvalifikováno jako „vedlejší“, je třeba zaprvé zjistit, zda by hlavní transakci nebylo možné uskutečnit bez dotčeného omezení, přičemž je třeba upřesnit, že skutečnost, že by uvedenou transakci bez dotčeného omezení bylo možno provést jen obtížně nebo by byla méně zisková, neznamená, že omezení je pro uskutečnění hlavní transakce „objektivně nezbytné“. Zadruhé dotčené omezení musí být přiměřené cílům sledovaným hlavní transakcí.

V této souvislosti je nutné upřesnit, že je třeba rozlišovat mezi pojmem „vedlejší omezení“, jak je analyzován v rámci čl. 101 odst. 1 SFEU, a výjimkou založenou na čl. 101 odst. 3 SFEU. Na rozdíl od této výjimky objektivní nezbytnost omezení ve vztahu k hlavní transakci totiž neznamená vyvážení prosoutěžních a protisoutěžních účinků dohody, ale určení, zda je sporné omezení ve zvláštním rámci této transakce nezbytné k uskutečnění uvedené transakce. I když je v zásadě pouze na předkládajícím soudu, aby určil s přihlédnutím ke všem skutkovým okolnostem, které jsou mu předloženy, zda jsou splněny podmínky umožňující prokázat existenci vedlejšího omezení, Soudní dvůr je však oprávněn poskytnout mu informace, které mu budou sloužit jako vodítko při zkoumání těchto podmínek.

V projednávaném případě Soudní dvůr uvedl, že i když poskytování on-line služeb rezervace hotelového ubytování mělo neutrální, či dokonce pozitivní účinek na hospodářskou soutěž, nebylo naproti tomu prokázáno, že doložky o cenové paritě jak široké, tak úzké jsou objektivně nezbytné k uskutečnění této hlavní transakce a přiměřené cíli sledovanému touto transakcí. I když doložky o široké paritě zjevně mají citelné omezující účinky, nelze totiž ani doložky o úzké paritě, které jsou zajisté méně omezující, považovat za objektivně nezbytné k zajištění hospodářské životaschopnosti platformy na rezervaci hotelového ubytování.

I za předpokladu, že se prokáže skutečnost, že tyto doložky jsou určeny k boji proti případnému parazitování a jsou nezbytné k zaručení zvýšení efektivity nebo k zajištění obchodního úspěchu uvedených služeb, neumožňuje kvalifikaci uvedených doložek jako „vedlejších omezení“.

Soudní dvůr v této souvislosti připomněl, že zkoumání, zda je omezení objektivně nezbytné, může být založeno zejména na srovnávací analýze umožňující zkoumat způsob, jakým by služby fungovaly v případě neexistence doložky o paritě. V tomto ohledu uvedl, že činnost společnosti Booking.com nebyla ohrožena v členských státech, ve kterých byly tyto doložky zakázány.

S ohledem na výše uvedené úvahy měl Soudní dvůr v druhé řadě upřesnit podmínky, za kterých lze uplatnit výjimku podle čl. 101 odst. 3 na určité dohody, na něž se vztahuje nařízení č. 330/2010. Předkládající soud vycházel z předpokladu, že doložky o cenové paritě jsou součástí „vertikální dohody“ uzavřené mezi společností Booking.com a různými poskytovateli ubytování. Na tyto dohody se vztahuje výjimka, pokud splňují určité podmínky, mezi něž patří omezení výše podílu dotyčného subjektu na trhu na 30 %.

Soudní dvůr v tomto ohledu připomněl, že pro vymezení relevantního výrobního trhu je třeba ověřit, zda jsou výrobky nebo služby, které jsou součástí téhož trhu, pro spotřebitele vzájemně zaměnitelné nebo zastupitelné.

V projednávané věci je třeba zkoumat, zda jiné druhy zprostředkovatelských služeb a jiné prodejní kanály mohou zastoupit služby poskytované společností Booking.com, a to jak z hlediska poskytovatelů ubytování, tak z hlediska koncových spotřebitelů, i kdyby tyto kanály měly odlišné charakteristiky a nenabízely stejné funkce vyhledávání a srovnávání nabídek hotelových služeb. Soudní dvůr zdůraznil, že vymezení relevantního trhu závisí na důkladném posouzení skutkového stavu, který může provést pouze předkládající soud, *a fortiori* v případě, kdy bylo jako v projednávaném případě Soudnímu dvoru poskytnuto málo informací.

Přísluší tomuto soudu, aby za tímto účelem zohlednil všechny skutečnosti, které mu byly předloženy. V tomto rámci patří posouzení Spolkového úřadu pro hospodářskou soutěž a odvolacích soudů v Německu týkající se vymezení relevantního výrobního trhu mezi zvláště relevantní prvky kontextu.

Nicméně předkládajícímu soudu přísluší, aby určil, zda takové vymezení trhu, které zohledňuje zvláštní charakteristiky „smluvních služeb“ nabízených platformami na rezervaci hotelového ubytování jak z hlediska poskytovatelů ubytování, tak z hlediska koncových zákazníků, není stíženo žádnou chybou v analýze, nebo zda není založeno na chybných zjištěních.